

Трговина људима

ОКТОБАР 2007
МЕСЕЦ БОРБЕ ПРОТИВ ТРГОВИНЕ ЉУДИМА

МОЛИМО ВАС ПРОВЕРИТЕ ПОСЛОВНЕ ПОНУДЕ,
ПОСЕБНО ОНЕ ГДЕ СЕ НЕ ЗНА КО ЈЕ ПОСЛОДАВАЦ,
МОЖДА СЕ ИЗА ТАКВИХ ОГЛАСА КРИЈУ ТРГОВЦИ ЉУДИМА!

**Зауставимо
модерно ропство!**

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА

TRGOVINA LJUDIMA

Trgovina ljudima, kao problem svetskih razmera, jednako pogađa zemlje koje se nalaze u post-konfliktnom periodu, odnosno periodu ekonomske i društvene tranzicije, kao i industrijski razvijene zemlje. Kao oblik organizovanizovanog kriminala, trgovina ljudima nije ograničena na teritoriju samo jedne zemlje. Ovaj fenomen, obuhvatajući faze vrbovanja, transporta i eksploatacije žrtava, u svojim različitim oblicima, dešava se na teritoriji zemalja porekla, tranzita i krajnjeg odredišta. U svim fazama - zemljama, žene, deca i muškarci podvrgavaju se raznovrsnim oblicima zlostavljanja i iskorišćavanja kojima se povređuju njihova osnovna ljudska prava.

Trgovina ljudima je višeslojan, kompleksan i dinamičan društveni fenomen koji zahteva sveobuhvatni (pravni i društveni) pristup problemu, odnosno primenu efikasnih mera na planu prevencije, suzbijanja, kažnjavanja učinilaca i zaštite žrtava, uz obaveznu međusobnu saradnju država.

Fenomen trgovine ljudima posebno pogađa žene i decu kao posledica nove društvene i političke realnosti. Takozvana "feminizacija siromaštva", tj. slaba zastupljenost žena i njihova diskriminacija na tržištu rada, naročito je karakteristična za zemlje u periodu tranzicije. Ovo, zajedno sa restriktivnom imigracionom politikom zapadnoevropskih zemalja i militarizacijom regiona u prethodnom periodu, jedan je od najčešćih uzroka trgovine ženama na Balkanu.

Broj žrtava, tj. obim i karakteristike trgovine ljudima je gotovo nemoguće utvrditi sa apsolutnom tačnošću. Ovo je delom posledica nepostojanja zajedničkih kriterijuma svih aktera u borbi protiv trgovine ljudima za identifikaciju žrtava, ali i posledica nepostojanja objedinjenog sistema sakupljanja podataka, koji bi se primenjivao uz obavezu poštovanja privatnosti i identiteta žrtava.

Republika Srbija je izradom Strategije i njenim usvajanjem kao i svojim dosadašnjim inicijativama i aktivnostima pokazala punu spremnost i političku volju da se pridruži svetskim naporima u borbi protiv ovog oblika organizovanog kriminala i višeslojnog, kompleksnog i dinamičnog društvenog fenomena, sa znatnim štetnim i dugoročnim posledicama, kako za pojedince - žrtve trgovine ljudima, tako i za društva u kojima se ovaj oblik savremenog ropstva i drastičnog kršenja ljudskih prava događa.

Pravni instrumenti

a) Međunarodni

Republika Srbija je nasledila međunarodno-pravne obaveze preuzete potpisivanjem Konvencije Ujedinjenih Nacija protiv transnacionalnog organizovanog kriminala i Protokola za prevenciju, suzbijanje i kažnjavanje trgovine ljudskim bićima, naročito ženama i decom, kao i Protokola protiv krijumčarenja migranata kopnom, morem i vazduhom, koji dopunjuju ovu konvenciju, usvojenix u Palermu od 12. do 15. decembra 2000. godine.

Konvencija Ujedinjenih nacija (UN) protiv transnacionalnog organizovanog kriminala Konvencija UN usvojena je rezolucijom A/RES/55/25 od 15. novembra 2000. na pedesetpetoj sednici Generalne skupštine Ujedinjenih nacija, a stupila je na snagu 29. septembra 2003. ima za cilj promovisanje međunarodne

saradnje policije i pravosuđa radi suzbijanja i sprečavanja transnacionalnog organizovanog kriminaliteta. Konvencija je pravno obvezujući instrument za države koje su je ratifikovale.

Sama država ima pravo izbora modaliteta konkretne primene UN Konvencije u nacionalno zakonodavstvo, dakle ili putem neposredne primene standarda međunarodnog prava, ili putem njihovog ugrađivanja u nacionalno zakonodavstvo.

Ostali relevantni međunarodni standardi u pogledu ropstva, radne eksploatacije i dece žrtava trgovine ljudima čine:

- Konvencija o ukidanju ropstva, trgovina ljudima i institucija i običaja sličnih ropstvu iz 1926. godine,
- Konvencija o prisilnom radu iz 1930. godine,
- Dopunska Konvencija o ukidanju ropstva, trgovina robljem i institucijama i praksi sličnih ropstvu iz 1956. godine,
- Opcioni Protokol Ujedinjenih nacija Konvenciji o pravima deteta i prodaji dece, dečjoj prostituciji i dečjoj pornografiji i
- Konvencija koja se odnosi na zabranu i trenutno delovanje u cilju eliminisanja najtežih oblika dečjeg rada iz 1999. godine.

b) Nacionalni

Definicija trgovine ljudima sadržana u Protokolu o prevenciji, suzbijanju i kažnjavanju trgovine ljudima, posebno ženama i decom, predstavljala je osnov po kome je u cilju suzbijanja trgovine ljudima u Republici Srbiji aprila 2003. godine, izmenama i dopunama Krivičnog zakona Republike Srbije, novim članom 111b uvedeno krivično delo «Trgovina ljudima» koje je obuhvatalo sve vidove trgovine ljudima.

Kako je u praksi došlo do problema u primeni člana 111b Krivičnog zakona Republike Srbije (konzumirao je i slučajeve trgovine ljudima i krijumčarenja ljudi), ukazala se potreba za novim zakonodavnim rešenjem i preciznijoj definiciji ovih oblika kriminaliteta. Stoga je u Republici Srbiji od 01.01.2006 godine stupio na snagu novi Krivični Zakonik, koji je razdvojio i zasebno inkriminisao trgovinu ljudima i krijumčarenje ljudi, kao posebna krivična dela.

Trgovina ljudima sankcionisana je u svojim osnovnim oblicima sledećim zakonskim odredbama:

Trgovina ljudima Član 388.

(1) Ko silom ili pretnjom, dovođenjem u zabludu ili održavanjem u zabludi, zloupotrebom ovlašćenja, poverenja, odnosa zavisnosti, teških prilika drugog, zadržavanjem ličnih isprava ili davanjem ili primanjem novca ili druge koristi, vrbuje, prevozi, prebacuje, predaje, prodaje, kupuje, posreduje u prodaji, sakriva ili drži drugo lice, a u cilju eksploatacije njegovog rada, prinudnog rada, vršenja krivičnih dela, prostitucije ili druge vrste seksualne eksploatacije, prosjačenja, upotrebe u pornografske svrhe, uspostavljanja ropskog ili njemu sličnog odnosa, radi oduzimanja organa ili dela tela ili radi korišćenja u oružanim sukobima,

kazniće se zatvorom od dve do deset godina.

(2) Za delo iz stava 1. ovog člana učinjeno prema maloletnom licu učinilac će se kazniti kaznom propisanom za to delo i kad nije upotrebio silu, pretnju ili neki drugi od navedenih načina izvršenja.

(3) Ako je delo iz stava 1. ovog člana učinjeno prema maloletnom licu,

učinilac će se kazniti zatvorom najmanje tri godine.

(4) Ako je usled dela iz st. 1. i 3. ovog člana nastupila teška telesna povreda nekog lica,

učinilac će se kazniti zatvorom od tri do petnaest godina.

(5) Ako je usled dela iz st. 1. i 3. ovog člana nastupila smrt jednog ili više lica,

učinilac će se kazniti zatvorom najmanje deset godina.

(6) Ko se bavi vršenjem krivičnog dela iz st. 1. do 3. ovog člana ili je delo izvršeno od strane organizovane grupe,

kazniće se zatvorom najmanje pet godina.

Krivično zakonodavstvo R Srbije predviđa i niz krivičnih dela, koji su u vezi sa trgovinom ljudima.

Trgovina decom radi usvojenja

Član 389.

(1) Ko oduzme lice koje nije navršilo četrnaest godina radi njegovog usvojenja protivno važećim propisima ili ko usvoji takvo lice ili posreduje u takvom usvojenju ili ko u tom cilju kupi, proda ili preda drugo lice koje nije navršilo četrnaest godina ili ga prevozi, obezbeđuje mu smeštaj ili ga prikriva, kazniće se zatvorom od jedne do pet godina.

(2) Ko se bavi vršenjem delatnosti iz stava 1. ovog člana ili je delo izvršeno na organizovan način od strane više lica, kazniće se zatvorom najmanje tri godine.

Zasnivanje ropskog odnosa i prevoz lica u ropskom odnosu

Član 390.

(1) Ko, kršeći pravila međunarodnog prava, stavi drugog u ropski ili njemu sličan odnos ili ga drži u takvom odnosu, kupi, proda, preda drugom licu ili posreduje u kupovini, prodaji ili predaji ovakvog lica ili podstiče drugog da proda svoju slobodu ili slobodu lica koje izdržava ili o kojem se stara, kazniće se zatvorom od jedne do deset godina.

(2) Ko prevozi lica koja se nalaze u ropskom ili njemu sličnom odnosu iz jedne zemlje u drugu, kazniće se zatvorom od šest meseci do pet godina.

(3) Ko delo iz st. 1. i 2. ovog člana učini prema maloletnom licu, kazniće se zatvorom od pet do petnaest godina.

U glavi 18. Krivičnog zakonika Republike Srbije u krivičnim delima protiv polne slobode odredbama člana 184. i člana 185. sankcionisani su i posebni oblici trgovine decom.

Takođe, u glavi 19. predviđena su krivična dela protiv braka i porodice, a odredbom člana 193. krivično delo Zapuštanje i zlostavljanje maloletnog lica u kome ima elementa trgovine decom.

Od 01.01.2006. godine stupio je na snagu Zakon o programu zaštite učesnika u krivičnom postupku kojim se bliže uređuju uslovi i postupak za pružanje zaštite i pomoći učesnicima u krivičnom postupku i njima bliskim licima, koji su usled davanja iskaza ili obaveštenja značajnih za dokazivanje u krivičnom postupku izloženi opasnosti po život, zdravlje, fizički integritet, slobodu ili imovinu, kao i Zakon o maloletnim učiniocima krivičnih dela i krivičnopravnoj zaštiti maloletnih lica, koji će imati poseban značaj sa aspekta zaštite dečijih prava i sprovođenja principa Konvencije Ujedinjenih Nacija o pravima deteta, kao i dva fakultativna protokola: o prodaji dece, dečijoj pornografiji i dečijoj prostituciji i o učešću dece u oružanim sukobima.

Institucionalni okvir i koordinacija aktivnosti

Problem trgovine ljudima je teško uspešno suzbiti bez saradnje različitih aktera u zemlji i van nje. U skladu sa tim, međunarodna zajednica je podržala i osnažila napore naše vlade da stvori strateško partnerstvo sa predstavnicima drugih vladinih i nevladinih aktera u zemlji i svetu u skladu sa međunarodnim standardima.

Uz podršku međunarodne zajednice, a posebno Misije OEBS-a, 2001. godine kreirano je prvo multidisciplinarno telo za borbu protiv trgovine ljudima na federalnom nivou (tadašnja Savezna Republika Jugoslavija) čiji su članovi bili predstavnici državnih institucija, nevladinih i međunarodnih organizacija. Kreiranjem ovog multidisciplinarnog tima omogućena je efikasnija borba protiv trgovine ljudima na teritoriji naše zemlje. Multidisciplinarni pristup je obuhvatio preventivne aktivnosti, aktivnosti pomoći i zaštite žrtava, kao i izmene zakona i efikasnije gonjenje učinilaca i međunarodnu saradnju. Posle ustavnih promena iz 2002. godine ovakav model rada je preuzet i nastavljen na nivou Republike Srbije.

Na republičkom nivou je uspostavljen **Nacionalni mehanizam za koordinaciju aktivnosti i kreiranje politike borbe protiv trgovine ljudima**. Ovaj mehanizam se sastoji iz dva nivoa: strateškog i operativnog.

Centralni nivo za implementaciju čine:

1. Savet za borbu protiv trgovine ljudima
2. Koordinator za borbu protiv trgovine ljudima
3. Republički tim za borbu protiv trgovine ljudima
4. Savetodavno telo Republičkog tima za borbu protiv trgovine ljudima

Operativni nivo čine:

1. Pravosudni organi i policija
2. Služba za koordinaciju zaštite žrtava trgovine ljudima

Na inicijativu i uz podršku međunarodne zajednice stvoren je i prvi institucionalni mehanizam za identifikaciju, pomoć i zaštitu žrtava (**Nacionalni mehanizam** Nacionalni mehanizam za upućivanje žrtava je okvir rada baziran na saradnji različitih aktera u borbi protiv trgovine ljudima. Primenom ovakvog okvira rada državi je omogućeno da zaštiti ljudska prava žrtava trgovine ljudima i da kroz strateško partnerstvo sa nevladinim sektorom omogući sveobuhvatni odgovor na problem trgovine ljudima. Za više informacija o ovome pogledati: National Referral Mechanisms, Joining Efforts to Protect the Rights of Trafficked Persons, A Practical Handbook, OSCE/ODIHR 2004.). Ovim mehanizmom identifikovani su svi akteri koji mogu doći u kontakt sa žrtvama, odnosno potencijalnim žrtvama trgovine ljudima, kao i sistem neophodne pomoći koji obuhvata medicinsku, psiho-socijalnu i pravnu pomoć. Takođe, u okviru MUP-a R Srbije formirani su Specijalni policijski timovi za borbu protiv trgovine ljudima, kao i specijalizovane jedinice u okviru Uprave kriminalističke policije i Uprave granične policije.

Najvažniji deo ovog mehanizma predstavlja **Ministarstvo rada, zapošljavanja i socijalne politike**, odnosno **Služba za koordinaciju zaštite žrtava trgovine ljudima**, koja je formirana u okviru Zavoda za vaspitanje dece i omladine u Beogradu. Služba je od 01.06.2005. godine u potpunosti integrisana u sistem socijalne zaštite, a nastala je kao rezultat zajedničkog projekta Ministarstva rada, zapošljavanja i socijalne politike i Misije OEBS-a u Srbiji i Crnoj Gori. Ključna uloga Službe je zaštita ljudskih prava žrtava pri njihovoj identifikaciji i tokom procesa pružanja pomoći i zaštite. Služba u svom radu svakodnevno saraduje sa specijalizovanim nevladinim organizacijama, policijom i pravosudnim organima, kao i drugim profesionalcima i organizacijama aktivnim na polju borbe protiv trgovine ljudima. Ovaj model rada Službi daje mogućnost kreiranja fleksibilnih modela pomoći u skladu sa individualnim potrebama žrtve. Istovremeno, Služba kao državna institucija, u partnerstvu sa ostalim subjektima aktivnim na polju borbe protiv trgovine ljudima, garantuje kontinuirani rad na zaštiti i pomoći žrtvama trgovine ljudima.

Drugi važan deo Nacionalnog mehanizma za identifikaciju, pomoć i zaštitu žrtava predstavlja **Republički tim za borbu protiv trgovine ljudima**. Ovo multidisciplinarno telo, koje se sastoji od predstavnika državnih institucija, nevladinih i međunarodnih organizacija, predstavlja forum na kome se dogovara dugoročna, višesektoralna i koordinisana politika borbe protiv trgovine ljudima. Ovaj forum pruža mogućnost za bržu razmenu informacija u vezi sa aktivnostima preduzetim na ovom polju, kao i povratne informacije o rezultatima istih. Ovim se omogućava planiranje i sprovođenje aktivnosti usmerenih na prevazilaženje uočenih nedostataka u postojećem zakonodavstvu, načinima rada ili pružanju usluga (potencijalnim) žrtvama trgovine ljudima. Članovi Republičkog tima u skladu sa svojim mandatima sprovode aktivnosti u četiri radne grupe, u oblasti prevencije, zaštite žrtava i krivičnog gonjenja učinilaca.

Važno je napomenuti da konstruktivno uključivanje nevladinog sektora kao ravnopravnih partnera u ovoj borbi omogućava da se vladine mere preduzete u ovim oblastima adekvatno dopune aktivnostima, iskustvom i ekspertizom nevladinih organizacija.

U cilju održivosti kapaciteta, odnosno redovnog sprovođenja aktivnosti i mera u borbi protiv trgovine ljudima i zaštiti žrtava, neophodno je uspostaviti mehanizme za finansiranje iz budžeta Republike Srbije.

AKTIVNOSTI POLICIJSKIH SLUŽBENIKA NA SUZBIJANJU TRGOVINE LJUDIMA

Broj otkrivenih žrtava trgovine ljudima od strane policije i smeštenih u Sklonište za žrtve trgovine ljudima - prema državljanstvu

Godina	2002	2003	2004	2005	2006	Ukupno
R Srbija			16	23	24	63
Rumunija	32	15	7	3	1	58
Moldavija	13	18	4	8	2	45
Ukrajina	10	8	10	6	1	35
Rusija	4	1		1		6
Bugarska	1		1	1	1	4
BiH		1			2	3
Gruzija			2			2
Albanija			1		1	2
Hrvatska			1	1		2
Irak			1			1
Kongo				1		1
R Makedonija					1	1
Kina						
Ukupno smešteno	60	43	43	44	33	223

Za prvih devet meseci 2007. godine od strane policijskih službenika MUP R Srbije, podneto je ukupno **26 krivičnih prijava** zbog izvršenja krivičnog dela Trgovina ljudima iz čl. 388. KZ RS, a kojima je obuhvaćeno ukupno **57 izvršilaca**. Izvršenjem navedenog krivičnog dela **oštećeno je ukupno 83 lica**.

Podnete krivične prijave od strane policijskih uprava

Policijske Uprave /Službe	Krivične prijave po članu 388 KZ
Beograd	4
Šabac	3
Vranje	3
Zrenjanin	4
SBPOK	2
Jagodina	2
Sremska Mitrovica	1
Niš	1
Smederevo	1
Novi Pazar	1
Kruševac	1
Sombor	1
SUK-UPUKP–centar Kragujevac	1
Požarevac	1
Ukupno	26

Struktura izvršioca krivičnog dela trgovine ljudima

Prijavljeno izvršioca KD iz čl.388	Muškarci	Žene	Ukupno
R Srbija	45	8	53
R Srbija (KiM)	3	/	3
Jordan	1	/	1
ukupno:	49	8	57

Oštećeni krivičnim delom trgovine ljudima:

Pol	do 14 god.	14-18 god.	preko18 god.	ukupno:
M	2	13	43	58
Ž	1	10	14	25
ukupno:	3	23	57	83

po državljanstvu	
Srbije	56
Albanije*	21
Turske	2
Rumunije	2
Makedonije	1
Ukrajine	1
ukupno	83

* Državljanj Albanije su potencijalne žrtve trgovine ljudima u cilju **radne eksploatacije**. Za isti period, zbog izvršenja krivičnog dela **Trgovina decom radi usvojenja** iz čl. 389. KZ RS, podnete su ukupno 2 krivične prijave, kojim je obuhvaćeno ukupno 9 lica, a izvršenjem dela oštećeno je ukupno 2 deteta.

Vrhovni sud Srbije	http://www.vrhovni.sud.srbija.yu/
Crveni krst Srbije	http://www.redcross.org.yu/
Savet za prava deteta	http://www.spd.sr.gov.yu/
Misija OEBS-a Srbija	http://www.osce.org/serbia/
Misija IOM-a Srbija	http://www.iom.int/jahia/Jahia/pid/700
UNICEF	http://www.unicef.org/serbia/
UNHCR	http://www.un.org.yu/agencies/unhcr.htm
ASTRA	http://www.astra.org.yu/
Beosupport	http://www.beosupport.co.yu/
Viktimolosko drustvo Srbije	http://www.vds.org.yu/
Savetovalište protiv nasilja u porodici	http://www.savetovalisteprotivnasilja.org/
Atina	http://www.atina.org.yu/
Centar za prava deteta	http://www.cpd.org.yu
Antitrafiking centar	http://www.atc.org.yu/
Spasimo decu	http://www.savethechildren.org.uk/en/979.htm
Pomoć deci	http://www.pomocdeci.org.yu/